

Ruta dels americanos

Els americanos o indians eren les persones que havien emigrat a Amèrica de joves i al cap dels anys tornaven als seus llocs d'origen més o menys enriquits, havent assolit un cert ascens econòmic i social.

Durant el s. XIX varen emigrar a Amèrica gairebé dos mil blanencs, sobretot entre 1839 i 1862. Majoritàriament eren homes solters, relacionats amb la menestralia o els oficis del mar. Buscaven fer fortuna i amb el viatge arriscaven els seus béns i els de la família.

La gran majoria de blanencs es dirigiren a Cuba, sobretot a l'Havana. Altres destins foren Puerto Rico, l'Argentina, Uruguai o Veneçuela. Normalment marxaven reclamats per parents o amics que els facilitaven feina i una via d'integració en la nova societat.

Els antecedents d'aquesta migració cal cercar-los entre els mariners i patrons que mercadejaven amb les Índies des del s. XVIII. El comerç fou l'activitat econòmica principal dels blanencs emigrats. En concret el comerç al detall a través de la característica "*bodega*". Aquest fou el model cubà. En canvi a Puerto Rico l'activitat dels blanencs va girar al voltant de l'explotació de la terra.

La tornada a Blanes amb el desig de gaudir del benestar aconseguit es produeix a partir de les guerres independentistes i el final de segle. Un cop arriba a la Vila, l'*americano* es construeix una casa generalment al Passeig de Mar o a l'Esperança que decora amb gust antillà i fa donatius per a obres assistencials i educatives. Alguns varen participar i fomentar la vida cultural blanenca. D'entre aquests cal destacar Josep Cortils i Vieta, pare de la *Renaixença* a Blanes, el poeta Joan Ribas i Carreras, Vicenç Coma i Ferrer o l'escriptor i industrial Agustí Vilaret.

Entre el col·lectiu va predominar l'esperit rendista enfront de la inversió en activitats productives. De fet, la majoria d'*americanos* blanencs no aconseguiren grans riqueses però sí una renda suficient per a dur una vida còmoda. Els pocs que varen fer grans fortunes varen construir-se la casa d'estiueig a la Vila però s'establiren i invertiren a Barcelona.

Avui el llegat dels *americanos* a Blanes el podem rastrejar a través de les cases que queden en peu, a partir dels edificis que patrocinaron o a partir de la documentació que conserven els seus descendents o l'Arxiu Municipal.

La filantropia dels americans

La seva petja és present a diversos edificis i serveis públics. Gràcies als seus anhels i a les seves donacions econòmiques fou possible la creació del nou edifici de l'Hospital Sant Jaume (1913), el *Colegio Blandense* (1868), la restauració del Convent o les Caves Mont-Ferrant. També contribuïren a la millora del Santuari del Vilar, la Parròquia de Santa Maria o la Casa de la Vila. Cal remarcar també la construcció de nobles panteons que embelliren el cementiri.

Cases d'*americanos* desaparegudes

L'enderroc de moltes d'aquestes residències durant el boom demogràfic i turístic de la segona meitat del segle passat va suposar una pèrdua irreparable per al patrimoni arquitectònic blanenc. Algunes de les cases desaparegudes són: la Villa Juanita (Puig), Ca l'Estanillo, Villa Obdúlia (Massó), Can Vicenç Udal (Coma), Can Guardiola (després Milà i Camps) o Can Gaspar (Ribas).

1- Can Massó

Passeig de Dintre, 2

Esteve Verdaguer va ser un propietari que acumulà una fortuna administrant una gran hisenda sucrera a Guayama (Puerto Rico). Salvador Massó va fer d'administrador de les hisendes dels Verdaguer i també va amassar un capital considerable que va invertir en terres.

Una bona part d'aquesta fortuna fou heretada per Obdúlia Verdaguer i el seu marit Fèlix Massó, amb qui va tenir cinc fills. Felisa, Obdúlia i Aurora, les tres noies del matrimoni, mantindran una estreta relació amb Blanes. La filla gran, Felisa, es va casar amb el barceloní Santiago Garriga i passaren molts estius en aquesta casa que probablement havia sigut construïda pel seu pare com a dot de casament i que es va anar modificant amb el pas del temps. El seu fill, el polític Joan Garriga Massó, va representar Blanes a l'Assemblea de les Bases de Manresa. Obdúlia es casarà amb el senador Josep Elies de Molins i es van fer construir una altra magnífica casa al passeig, emplaçada on ara hi ha l'edifici Miramar.

Finalment, Aurora es va casar amb l'activista cultural i polític Joaquim Casas Carbó. Casas va comprar l'antic convent dels caputxins de Blanes a l'autor de la coneguda sarsuela *Marina*, Francesc Camprodón, i va encarregar-ne una acurada restauració als arquitectes Puig Boada i Font Gumà.

Maria Massó, cunyada d'Obdúlia Verdaguer, i el seu marit Agustí Vilaret, també van rebre una part important de l'herència. El matrimoni, que també s'havia establert a Puerto Rico, retornaria a Blanes per comprar una espaiosa casa en aquest mateix passeig, on ara hi ha la Casa del Poble. Al cap de pocs anys Vilaret fundaria les Caves Mont-Ferrant.

2- Ca la Teresina Savoia (1903)

Passeig de Dintre, 26

Fou el domicili del matrimoni format per Teresa Ferrer i el prestigiós doctor Joaquim Albareda. Probablement, la seva edificació fou realitzada amb els diners del seu primer marit, fill dels americanos Massó.

3- Ca l'Andreu

Passeig de Dintre, 34

Josep Andreu Ferrer era soci gestor de la casa comercial Bitlloch i Cia., que era propietari a finals de segle de l'*estancia Gloria* a Puerto Rico. Aquesta casa fou el lloc d'estiueig durant un parell d'anys del poeta Joan Maragall.

1

2

3

4- Can Nonell (1899)

Carrer Esperança, 8

Entre els *americanos* més rics de Blanes trobem els germans Josep i Francesc Nonell. Van participar en la companyia Brunet i Nonell de l'Havana i més tard van obtenir la concessió en exclusiva de bitllets de la *Loteria Nacional* en aquesta ciutat. Obriren a Barcelona una casa de banca on rebien les transferències dels fons catalans a Cuba.

5- Can Gallet

Carrer Esperança, 14

Bonaventura Puig Torrent fou un dels blanencs que va acumular una de les fortunes més remarcables gràcies al "Cafè de la Marina" que va establir a l'Havana. L'any 1895 va tornar de Cuba a bord del vapor J. Jover i Serra, diuen que amb una esposa cubana i amb una renda diària d'un duro. Es va fer construir una de les cases més luxoses del carrer Esperança, que es convertí en un dels carrers de la vila amb més presència de cases d'*americanos*. La decoració d'aquest edifici, tant l'externa com la de les estances interiors, és un magnífic exemple per comprendre l'alt nivell de vida que van assolir les famílies més benestants d'aquella època.

Bonaventura Puig fou escollit alcalde de la vila el 1898, coincidint amb el moment històric de la pèrdua de les darreres colònies espanyoles. El seu fill, Rogeli Puig Costas, també va ser alcalde del 1939 al 1944. El petit passatge que condueix als vianants cap al passeig de mar porta el nom d'aquest *americano* blanenc.

4

5

6- Can Girbau

Carrer Esperança, 16

Els Girbau van ser una família de naviliers i comerciants que al llarg del segle XIX van fer la difícil ruta marítima de les Amèriques. La seva casa pairal, també situada en el passeig de la Mestrança, encara manté el seu aspecte original i un característic pati amb palmeres.

7- Can Panxo gordo (1902)

Carrer Esperança, 22

Francesc Vieta Ribas va construir-se aquesta casa gràcies al capital que reuní fruit dels anys de treball regentant una bodega a l'Havana. Actualment es troba molt reformada però encara conserva la façana principal del carrer Esperança.

8- Casa de l'estrella

Carrer Esperança, 36

Residència d'Emilia Granés Vieta, tia de Francesc Girbau Granés. L'origen del nom d'aquesta casa l'hem de cercar en la presència d'aquesta figura geomètrica a molts racons de l'immoble.

6

8

9- Escultura de l'Avi Bagué

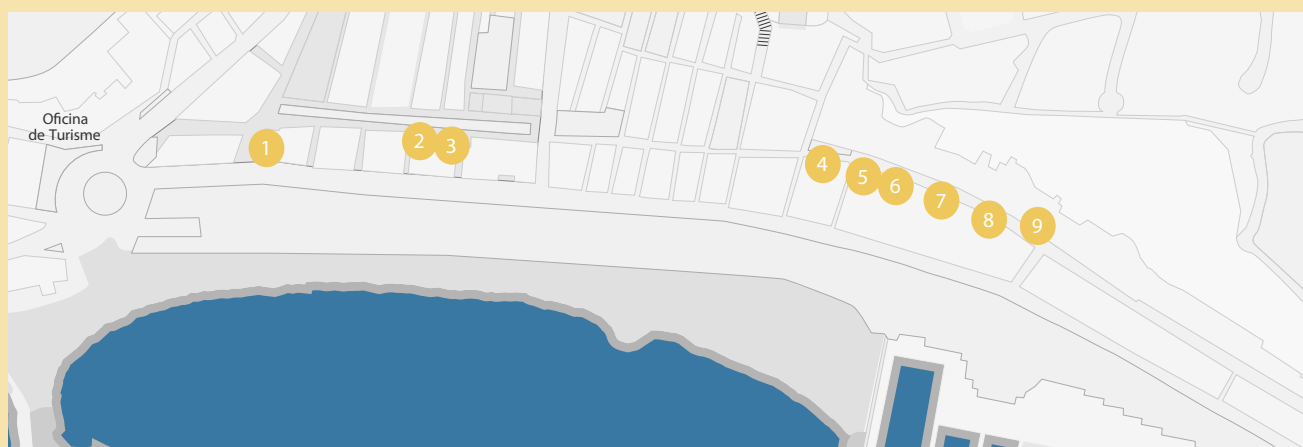
Carrer de l'Esperança (al costat de la capella)

Josep Vieta Burcet fou el fundador de la llarga nissaga de mestres d'aixa Vieta (Bagué). Les drassanes de can Bagué van viure un període de gran esplendor de 1830 a 1880, arribant a ser una de les més prestigioses de la costa catalana.

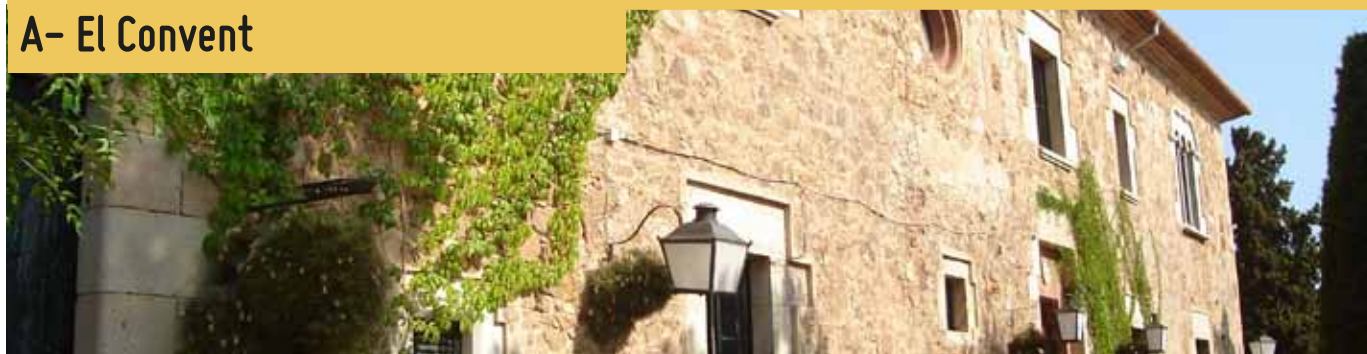
9

Plànol

A- El Convent

La fundació del Convent es remunta a l'arribada de la comunitat de frares caputxins a Blanes a finals del segle XVI. A l'Arxiu Diocesà de Girona trobem la llicència atorgada als jurats de Blanes per a construir un convent al costat de la capella de Santa Anna i que està datada el 23 de desembre de 1583. Els frares hi romandran fins l'any 1836, quan té lloc la llei de desamortització de Mendizábal. En aquest emplaçament s'hi localitzava la capella de Santa Anna, que amb el pas del temps esdevindrà la patrona de la vila. Amb la sortida dels frares caputxins l'edifici passà a mans privades, però els darrers compradors van saber conservar el seu entorn privilegiat i encarregaren a l'arquitecte Isidre Puig i Boada (1891-1987) la restauració del que havia sigut el complex religiós, que fins el primer quart del segle XX encara estava en ruïnes, i n'adaptaren una part com a habitatge. El matrimoni que va vetllar per la restauració del Convent va ser el senyor Joaquim Casas-Carbó, escriptor, lingüista i editor, i la seva esposa, la blanenca Aurora Massó, filla de la família d'americanos de can Massó. Les obres de millora van continuar amb la família Biosca Garriga. La nova capella de Santa Anna va ser beneïda el 1949. Pintors com Joan Llimona, Joaquim Mir o Joan Roig i Soler ja n'eren visitants assidus. També ha sigut font d'inspiració per escriptors com Joaquim Ruyra, Josep Pla, Ferran Agulló o Josep Roig i Raventós.

B- Hospital Sant Jaume

Mn. Jaume Arcelos i l'americano Joan Burcet i Camps van promoure a partir de l'any 1910 la creació del nou edifici de l'Hospital Sant Jaume. Va ser inaugurat el dia 24 de març de 1913 en un tros dels terrenys de l'Horta de la Perla i de l'Horta d'en Creus. La seva construcció es deu a una part de la fortuna del senyor Burcet, però la seva obertura també fou possible gràcies a la col·laboració de les famílies benestants, que van contribuir a fer realitat la construcció del nou immoble per acollir als malalts pobres de la vila.

L'Hospital combina senzillesa i bellesa: obertures emmarcades amb rajol massís, ceràmica verda a la cornisa, alternança de finestres simples i geminades... Però no tots els pavellons que es conserven actualment daten de 1913, només un d'ells pertany a la primera fase de les obres, concretament el que es troba situat a la dreta de la que durant molts anys va ser l'entrada principal de l'Hospital. El vestíbul, la Capella i el pavelló de l'esquerra es van començar a bastir a partir de 1922, com es pot comprovar en la data que hi ha a la façana.

C- Caves Mont-Ferrant

El naixement de les Caves Mont-Ferrant es deu a la iniciativa del blanenc Agustí Vilaret i Centrich, l'americano qui l'any 1865 comprà en una subhasta pública els terrenys del mas Ferran a la vídua del senyor Bonaventura Ferran. Actualment, podem considerar a aquest mas com el centre geogràfic de tot aquest sector, tot i que ara es troba envoltat de cases amb jardí i d'alguns blocs d'habitatges que s'estenen des del Mas Massonet fins al mas de can Canaro.

Nascut a Blanes el dia 25 d'agost de 1820, juntament amb la seva muller Maria Massó, es traslladaren a viure a l'illa de Puerto Rico, amb el propòsit d'administrar els ingenis sucrers a les "haciendas" de la família Verdaguer, també de Blanes. Quan Vilaret tornà va voler invertir una part important dels seus diners a una nova activitat industrial que estava relacionada amb l'elaboració d'una nova beguda. Aquesta beguda era el cava, una fórmula que havia nascut a la regió francesa de la Champagne i que tot just s'estava introduint a les terres catalanes. Ràpidament, envoltat per especialistes i tècnics arribats de França, va dedicar grans esforços en la investigació i a la experimentació de nous mètodes productius. Alguns dels tècnics francesos de l'empresa, com Rodolf Bournon, fixaren la seva residència a Blanes. Aquesta dedicació li va proporcionar un gran prestigi i el seu cava obtindrà ràpidament nombrosos premis.

